

1845

Mnohovážený příteli!

Podivila jsem se, že můj list ještě nemáte, který jsem hned před novým rokem Vám odeslala skrze mladého Sádila, on ho ale bezpochyby nějakému vozkovi dal, a tím se snad opozdil. Kdybyste ho tedy neměl dostat, píšu Vám raději o tom, oč jsem Vás prosila.

Bude se zde jako lonského roku na masopustní pondělek dávat maškarní merenda, v které se chtějí zdejší vlastenky v národních krojích presentovat. An žádný zde ten kroj okolo Polné nezná, ráda bych já, jestli šat dostanu, Polenskou selku dělala. Já však nevím, jestli to původně český, neb německý kroj je, to ale nic nedělá, jen jestli se v českých vesnicích nosí. Myslím ty širokaté sedlky s těmi modrými sukněmi a tím čepením. Buďte tak dobrý, zdali Vám to možná, objednejte mně to. Musela bych mít ale všecko, totiž: sukni, zástěru, šněrovačku, kabát, košili, a pak to čepení do hlavy; teď ale nevím, je-li to již z vlasů udělané, a s jehlicí se to jen přidělá, aneb si to každá sama udělati musí; prosila bych tedy, by jste mně to psal a jen pentli a jehlici poslal, nejsou-li ty rulíky falešné. Že černé vlasy mám, to víte snad; ale pro větší jistotu Vám posílám míru délky, šířky ramenou a v polo. Největší nít je délka, nejmenší šířka ramen a prostřední v polo. O červené punčochy a přasky k střevicům se nějak postarám, jakož i o červený šátek. Co děláte ve Vaší Polně? Nebudete mít žádný český bál aneb besedu? Myslím kdybychme tam teď byli, že by nás to víc těšilo. Kdy přijedete zase do naší Prahy? Až bude železná draha, to bude příteli

slávy, a všecko české— Také máme mnoho naděje k vystavení nového českého divadla.

Nyní Vás ještě jednou prosím, jestli Vám to možná bude, by jste šaty dostal, a Vám to jinak žádné obtíže činit nebude, mně je co nejdříve odeslat; ale to Vás budu prosit, kdybyste mně hned psal, zdali je dostanu, a neb ne, a po kom je posíláte.

Pozdravení od mého muže na Vás a všecky známé, jakož i ode mě; obzvláště mě Vaší milé choti mějte odporučenu.

S uctou zůstávám

Vaše Božena Němcová.

[ADRESA:]

*Blahorodému | Pánu Panu Antonínovi | Pittnerovi
obchodníku v | Polné | v Čáslavském kraji | p. Ně-
mecký Brod. | franco*

ANTONÍNU PITTNEROVI DO POLNÉ

V Praze dne 18^{ho} Února 1845.

Mnohovážený příteli!

Odpuste že jsem tak nezdvořilá a teprv teď Vám za Vaši službu děkuju; byla jsem ty dni, když vozka přijel, trochu churavá, a posud mně není tuze dobře; poslala jsem tedy šaty bez řádky psaný. Ty punčochy a to tílko beztoho že ste selce dal; já jsem si ho nechala z tenší látky ušít, ale kdyby jí to nebylo milé, nechala jsem plátno při tom, snad si ho ale nechá tak. Já Vám mnohokráte srdečně děkuju za Vaši starost, i Vaši choti; a budete-li čeho kdy ode mě žádati, mileráda Vám to udělám. Jestli co ještě k placení přijde, tedy mně to pište, já to zapravím. Jak jste se v besedě bavili? A jak jste masopust strávili? Jak merenda vypadla, budete beztoho ve Květech od Tyla číst; bylo toho mnoho, a nebylo to tak srdečné jak v loní; můj kroj se líbil. Ještě dvě léta, a bude z merendy česká redouta. Byl jste spokojen s Vaším referátem ve Včele?

Pište brzy zase něco tak prospěšného a potěšitelného jako o Moravě; bylo by zapotřebí, kdyby se to v Čechách také stávalo.

Nyní ještě jednou Vám díky vzdávám; Vaší drahé choti, jakož i všem známým, mějte mě odporučenu.

S uctou

Božena Němcova.

Od mého muže srdečné pozdravení.

ANTONII BOHUSLAVĚ RAJSKÉ
PŘED 2. DUBNEM 1845

Drahá přítelkyně!

Přijmete od mé matky ten malý dárek, možná že se nahodí přece jednou příležitost, že Vám oustně poděkovat bude moct.

Ráda bych s Vámi ještě jednou chvíli sama promluvila, skažte mně po sestře, kdy a jestli to možná; mou uctu vzkazuju Panu Profesoru. Vaše upřímná přítelkyně

Božena

[ADRESA:]

Blahorodé | Slečně Bohuslavě | Rajske | zde.

V Praze $\frac{20}{5}$ 1845.*Moje drahá vroucně milovaná přítelkyně!*

Ne jednou ale dvakrát, třikrát jsem Váš milý list přečtla a pak z upřímného srdce vzdychla „Bože popřej trvání jejímu štěstí!“

Když jsem posledně se sestrou doma byla, tak nás na zpáteční cestě o půlnoci šikovný vozka v jednom lese z polehoučka svrhl; i museli jsme tedy hezký kousek cesty jít, což mně nebylo nepříjemné. Nebe bylo čisté jako moře; hvězdy se třpýtily a měsíc tak tiše na něm plynul, že bych se byla do něho zakoukala. Tu se najednou přihrne množství chmůr, rozprostírají široké rámě a zakryjou svým černým pláštěm jasnou tvář měsíce, tak že jen slabý odstín jeho záře pod nimi viděti. Tak to přes něj táhne, jako divý lov! Konečně všecko přejde, měsíc se chvíli třese, ale pak zase jasně, ba ještě jasněji než před tím svítí. Bylo mi, jako bych v té jasnoskvělé tváři životopis mé drahé Bohuslavy čísti měla! —

Píšete mi, že Vás dítky Vaše milují; a jakž by to mohlo jinak být? Stýská se jim, když na chvíli odejdete — Nám se po Vás také stýská, a žádný nedá náhradu, žádný stesk neukojí.

Právě píšu pohádku o zaklené holubici, ba věru bych na chvíli ní chtěla být. A víte proč? Hned Vám to povím.

Letěla bych vysoko přes hory a doly až do země jednohlavého orla k vysokému zámku. Tam bych sedla na srdce matičce, na hlavu otcovu, pozobala sestry a bratry, a zase dále letěla. V malé zahrádce kvete růže, kol ní čtvero poupát, nad ní pějící slavík. Tam bych usedla a naslouchala

jeho zpěvu. Pak se kloním k rdící a jedno slovo jí pošeptám; a z růžového kalichu mně tiché „ano“ odpovídá. S Bohem slavíku a růže! —

Musím se však do skutečností obrátit a všechny otázky hezky po pořádku zodpovídat. Ptáte se na mé zdraví, laskavá Toninko? To není ani lepší ani horší. Prozatím jsem spokojená. Můj Drahotin byl však, a právě když jsem byla doma, nebezpečně nemocen, měl záškrt. Nyní je ale zase dobře, a dobrého rozmaru neztratil ani za mák. Ti druzí dva kluci jsou zdraví; jen má ubohá Dora má boule. Čím dále tím více jich má; ovšem že by nemusela od nich umřít, ale co zkusí? Zpomíná často na tetinku, a nechce posud věřit, že jste odtud pryč. Předěšlý měsíc—20— se odstěhovala matka do Zagan. Marie Vás líbá a bude-li to moct jen poněkud být, že se k Vám podívá. Stýská se jí tam, jak mi psala.

Podobizna je již hotová a dle usudku všech velmi zdařilá. Radší bych byla ovšem visela ve Vašem pokoji, než u pana švagra v tom uměleckém cechu. Stydím se, neboť toho ani nezasluhuju. Myslím však, že je to památka přátelům.

Ptáte se také, co dělá Almanach? Posud nemám ani řádek v rukou, a jak se dozvídám, velmi málo se píše. Tuším že to na příští rok sotvy bude; a skoro by bylo lépe, neboť by se jistě důkladnější věci podati mohly. Když Vy si stěžujete, že jste nevěděla posud co to je, česky psát, co tedy my říct máme? Co jsem přijela z domova, nemohla jsem pro vlastní a holčinu churavost skoro ani vyjít; chci tedy co nejdříve do přednášky k Jonákové, bych se s těmi děvčaty sešla a jich se pozeptala. Paní Zapovou jsem před několika dny u paní sestry seznala. Je to něžná žena s přemilým okem; již se jí prý nestýská. Spisy Vašeho drahého manžele jsem, kromě písní litevských a popsání města Božího, již několikráte všechny přečtla. Věřte že Vám tako-

vého učitele zavidím!— Včera byla u mě utulná Bradkova. Zdali prý si na ní zpomenete? Líbá Vás nastokrát.

Nyní má drahá ještě jednu nemilou novinu, a ta jest, že co nejdříve Prahu opustit musíme. Jistá věc to ovšem není, ale skoro tak. Máme přijít do Nepomuk pod zelenou horou. Říkavaji „Co člověk musí, rád udělá“. To je lživé přísloví. Ale co je dělat? Vždyť nemůže pořád slunce svítit a nemá-li noc též své příjemné stránky? Komu mám svůj čestný ouřad odevzdat?

Ještě jednu prosbu, má jediná drahá Bohunko! Dokud jste zde byla, nebylo stranu mých povídek nic jistého vyjednáno. Protož jsem také nic řícti nechtěla. Prohodila jsem však mé mínění někomu, koho jsem se bála, aby Vám to přece nevyblebtal, musela jsem to tedy vymluvit. Čejka mně to obstarával; by ale loudavého Pospíšila neurazil, ukázal mu je, a ten si je nechal; co mě mrzí, neboť to je bez konce, co on do rukou dostane. Teprv je arch vytištěn.

Nasbírala jsem ty něžné kvítka po mezích a lukách naší drahé vlasti a do věnečka je uvila. Komu bych je měla věnovati, než mé nejmilejší přítelkyni? Nepohrdněte tím malým dárkem a přijmete jej ode mě na památku. Jestli Vás v kruhu Vaší rodiny jen chvíli bavit budou, jsem sladce odměněná.

Ostatní noviny, stranu divadla a literatury, Vám beztoho pan švagr píše. Něco si nechme napodruhy. Můj muž a Dktr Čejka nechaji Vám ruku líbat, a pana manžele srdečně pozdravujou. Ode mě též budu prosit nejsrdečnější pozdravení; dítky polibte za mě. Tisíckrátě Vás v duchu líbá Vaše

Božena.

*V Praze dne 18 $\frac{24}{7}$ 45.**Drahá přítelkyně!*

Jakž jsem se mohla hněvat, že ste mi tak dlouho nepsala, vždyť vím co to je, když čtyry dovádivé motýlky kolem poletujou, sužují a škádlí, a k tomu domácí zanepráždění na člověka čeká. An jsem ale podpis míti musela, poprosila jsem Paní sestru, by se na místě Vás podepsala, což s ochotností učinila.

Děkuju Vám tedy, že ste dárek malý přijmula, je mi to opět ní důkaz přátelské Vaší lásky.

Byla bych již dávno první svazek poslala, čekala jsem však na druhý, který ve čtrnácti dnech vyjde. Pan Doktor Staněk bude již tak laskav a zašle Vám je. Myslím že jich nejméně na šest svazků bude. Je to jen sebraná věc, a přece musím hlavu pod ostrý meč kritiky sklonit. Jeden povídá, že to není dost národně vypravováno, druhý že je snad mnoho přidáno a naše vlastenky mně docela všecko odepřely, že jsem to ani sama nepsala. Můj Bože! Posud se nenarodil člověk, který by se všem zachoval. — Já je napsala, jak je lid povídá, ovšem že některé hloupé zbytečnosti vynechat se musejí; snad je to chyba, že jsem to sprosté dětátko trochu fábory a kvítím vyšnořila. Ale nemohu si jinák pomoci. Tak jako Erben své „Tři přádelny“ v lonské Včele vypravuje, nebudu snad nikdy umět vypravovat, leč bych dlouho na venku byla a ducha národního skrz na skrze tak pojala jako on. Ta jediná „Jak Jaromil k štěstí přišel“, ta není docela národní; kousek látky jsem si pamatovala z dětských let, a že se mi líbila, přidělala jsem si to ostatní sama. To mi již odpuste; pište, jak se Vám a Panu

manželi líbiti budou; s Vaším rozsudkem se spokojím. Ale upřímně! —

S tím almanachem je strast a bída. Já nemám od žádné ani řádky a čas již vypršel. Avšak ráda svůj ouřad složím, ať jej převezme, která si umí lásku spisovatelkyň více získat, než já. Ony mě nemají rádi. Mám prý pro takový úřad málo ohně, řekla sleč. Volfova, a sleč. Ružičkova: „Kdyby nebylo Němcové, tak by byl almanach jistě letos vyšel, ale ona mnoho požaduje. Ani tu báseň nepochválila, co jsem tenkrát v sezení čtla.“ Pamatujete se? Což mám dělat? Vždyť mně nic k posuzování nedaly. Drahá duše! vždyť ono jim nezáleželo tak mnoho na tom, proč se to vlastně státi by mělo, ono jim bylo jen o slávu. Myslely že se to překlady a trochu básničkami odbyde, ale když slyšely o původních prácech, ochably k letu natažené perutě. A já je měla snad na ten nešťastný Parnas bičem dohánět. Velmi málo by jich vybral, který s námi stejně smejšleji.

Jestli pak se Vám již ty boje mezi Havlíčkem a Tylem do rukou dostaly? Ta první kritika je přece jen hanebná; když přišel Havlíček z Rus a venku, kde se krátký čas zdržoval, epigramy na naše nejslavnější muže jako „Kollár. Jungman“ a t. d. dělal, to bylo křiku o jeho drzosti, a nyní na všecko zapomněli. On blamíroval dle mého uznání i naše pány, kteří Tylovi přece premii přiřknuli, a „Posledního Čecha“ co tendenční román za dobrého uznali; nevím jak to mohl Storch přijmout. Je to ale samá osobní zášť a vězí jich v tom několik. Závidějí Tylovi ten perný chléb — a přízeň obecenstva. Ovšem neměl Tyl tak náruživou odpověď psát; avšak když se viděl tak hanlivě stepán od člověka, který kouska srdce a mravného citu nemá, věřím že jej náruživost v prvním okamžení zavedla, a on napsal, čeho později litoval. Ach ta nesvornost je kletba, která snad věčně na našem národu lpíti bude! —

Rodiče Vás srdečně pozdravují a sestra nechá ruku líbat. Stýská se jim tam, a mně zde. Často si zapláču, když na to milé místečko, kde jsem ty nejblaženější doby prožila, zpomenu. A ty upomínky mi duší vanou jako znění zvonků, jako drahá milená píseň. Vidím se na té louce plné kvítí, nad mnou nezkalené modré nebe. Kvítí záhy uvadlo a nebe zkalil mrak. Avšak to jinak být nemůže. Slunce vždy nesvítí, a vždy není zamračeno! —

Za čtyry nejdéle pět neděl nebudu více po té milé Praze chodit. Sama nevím proč, ale vždycky je mi tak bolno, když na to pomyslím, jako bych tu naší Mekku více spatřit neměla. Avšak to jen Tobě duše má povídám.

Jak Vám přeju, že ste šťastná. Ráda věřím, že Vás láska blaží. Jen v šetrné ruce laskavého zahradníka kvete růže domácího štěstí, v hrubých rukou — zvadne! —

Moje Dorynka je posud nemocná, avšak doufám v slova Čejkova, že se brzy uzdraví. Já jsem vždy stejná, ani mnohem lépe ani hůř. Nyní následuje krátký feuilleton!

Pan baron Villani měl 22. svatbu. Pan Picek je též ženat, a dostal mladou bohatou paní. 20. Září se má v přítomnosti nejosvicenějšího, nejdobro., nejslav. zeměpána železná draha poprvé otevřít, při kteréž příležitosti se velké slavnosti na všech koncích Prahy konati mají. Avšak nevím, bude-li to určitý den, an právě dnes klenutí bran spadlo a pět lidí k smrti porouchalo. Třinácte životů stojí ta dražeň samotna již, a to není ještě dohotovená. Ti nešťastní Angličané mají mnoho millionů slzí na těch vyschlých duších. Na podzim půjde pan Nevole do Srbska, co dvorní stavitel, a též na podzim má Innocencie Němečková s p. Dokt. Svobodou svatbu. Pan Franta Šumavský se zase nešťastně zamiloval; ubohá Fanny, kdy se ten dotouží! Ptáte se koho? Až po druhý Vám to napíšu. Besedy se budou až na konec Září začínat. Až na druhý rok se podívám do Zagan, a pak se uhlídáme!

Můj muž a pan D. Čejka nechají Vám ruku líbat a Panu manželi svou úctu vzkazují. Vás a dítky Vaše mnohokráté líbám a Pana manžele – jen se neškaredte – srdečně pozdravuju. Píšte mně brzy a hodně mnoho. Vaše Vás milující

Božena.

V Domažlicích dne 17^h [října] 1845.

Drahá přítelkyně!

Již mnoho dnů uplynulo, co mne osud z Vašeho květného sboru vyloučil, a daleko až k patě tmavých hor zasadil! Toužím, toužím po té milé Matičce Praze! Toužím po Vás! drahé duše! Zde není žádný, s kým bych mohla promluvit. Město je špinavé a nepěkné; byt máme dost velký, ale nepohodlný. Lid je dobrý a rázný; obzvláštěně sedlský a měšťanský. Panstva je zde málo, ale několik zpanštělých fílen a hejsků, kteří si dávají jméno honoracii. Nechme je, škoda papíru. Německy se málo mluví, ba málo kdo rozumí německy z měšťanů, ale ve školách trápí navzdor tomu děti tak němčinou, že se jim div v hlavě nepojurdí! „Jiné školy,“ by měly křičet matky plným hrdlem a dříve nepřestat, dokud by je neměly.

Ale ta řeč zde, to je poklad! Mně to okolí české mezi těmi Němci vůkol přichází jako nějaké zaklené údolí! Zde to bylo ještě před padesáti lety jako v Praze a v kraji před sto a více. Je to zachovalost řeči a způsobu. A což moje Bůlky! To jsou zdravé holky, jen škoda že svůj sedlský prastarý kroj svlekly a do německého, aspoň od polo se přestrojily. Ale já je také dost hubuju; ony se vymlouvají, že to skrze zimu udělaly, ty sukně byly prý velmi chladné. Ale ti staří v tom přece nepomrzli!

A jak se Vám vede? Zdaž-li přece na mne zpomenete? Já vím že ano. Kdybych se byla měla ve Vás zmýlit, tak bych zvolala: „Světě, tys lživý, podvodný skrz na skrz“, a zamkla bych srdce na deset zámků. Prozatím mám jen jeden! —

Prosím píšte mi brzy, a píšte nápis, neboť po poště je lépe psát. Na Pana otce, matku a sestru mou uctu že vzka-
zuju. Podobizna Pana otce visí v čele všech druhých, a
kdykoliv do pokoje vkročím a do té vážné upřímné tváře
se podívám, zpomenu na naše rozloučení, a slza mi oko
zvlhne. Bůh Nám ho ještě dlouho zachovej, i Vám. S Bo-
hem má drahá, dobrá duše!

Vaše upřímná

Božena Němcová.

JAROSLAVU POSPÍŠILOVI

V Domažlicích $\frac{28}{12}$ 45.

Vážený pane!

Vaši dvornost k paním znajíc nemyslím že Vás líst můj mrzeti bude.

Hned za první svazky báchorek myslela jsem že dostanu po osmi zlatých. P. Dktr. Čejka mi ale řekl, že se bojíte, jak Vám odcházet budou, a proto jsem to nechala při šesti. Nyní však slyším, že si na odbyt stýskat nemusíte, a protož bych myslela, že byste mi bez škody k těm šesti ještě dva zlaté přidati mohl. Můžete-li to udělat, stojím ještě déle k službám, neboť mám látky dost.

Choti Vaší prosím uctivé poroučení.

S uctou zůstávám

Božena Němcová.